

Utbildning som handleder för examensutbildning

Grunderna för utbildningen
(UTKAST)

UTKAST

Innehåll

1 Utbildning som handleder för examensutbildning

- 1.1 Utbildningens mål
- 1.2 Utbildningens målgrupp
- 1.3 Utbildningens värdegrund
- 1.4 Uppbyggnaden av utbildningen

2 Mångsidig kompetens i utbildning som handleder för examensutbildning

3 Ordnande av utbildning

- 3.1Handledning av en studerande
- 3.2 Personlig studieplan
- 3.3 Särskilt stöd
- 3.4 Studerandevård
- 3.5 Utbildningsanordnarens plan för genomförandet av utbildningen

4 Respons på utvecklingen av kunnandet och bedömning av kunnandet

- 4.1 Respons på utvecklingen av kunnandet
- 4.2 Bedömning av den studerandes kunnande
- 4.3 Betyg och intyg

5 Övriga bestämmelser som berör utbildningen

- 5.1 Den studerandes skyldigheter
- 5.2 Tillämpning av lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning

6 Utbildningsdelar

- 6.1 Studiefärdigheter och karriärplaneringsfärdigheter (2–10 veckor)
- 6.2 Stärkande av grundläggande färdigheter (1–30 veckor)
- 6.3 Studier inom gymnasieutbildning och studier som förbereder för dem (1–30 veckor)
- 6.4 Studier inom yrkesutbildning och studier som förbereder för dem (1–30 veckor)
- 6.5 Arbetslivsfärdigheter och lärande i arbetslivet (1–20 veckor)
- 6.6 Vardagskompetens och delaktighet i samhället (1–20 veckor)
- 6.7 Valbara utbildningsdelar (1–10 veckor)

1 Utbildning som handleder för examensutbildning

1.1 Utbildningens mål

I enlighet med 2 § i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020) är målen för utbildning som handleder för examensutbildning att

- ge den studerande färdigheter att söka till gymnasieutbildning eller yrkesinriktad examensutbildning,
- handleda den studerande i utarbetandet av en plan för studier och arbetsliv, samt
- stärka den studerandes förutsättningar att avlägga yrkesinriktad examen eller att avlägga gymnasieutbildningens lärokurs och studentexamen efter den.

Utbildningens mål är också att stödja den studerande i valet av fortsatta studier och i valet av yrke och karriär. Målet är att den studerande under utbildningens gång ska identifiera sina egna styrkor och intresseområden samt planera olika alternativ både för studier på andra stadiet och för arbetslivet (karriärhandledning).

Målet för den handledande utbildningen är att stärka den studerandes kunskaper i undervisningsspråket och hens textkompetens inom olika ämnesområden samt de digitala färdigheterna så att den studerande har tillräckliga förutsättningar för att studera inom utbildning på andra stadiet. Utbildningens syfte är att stärka den studerandes intresse och motivation för kontinuerligt lärande.

1.2 Utbildningens målgrupp

Målgrupperna för utbildning som handleder för examensutbildning är

- läropliktiga och andra som saknar examen på andra stadiet och som har behov av handledande utbildning,
- studerande som har något annat modersmål än svenska, finska eller samiska, samt
- studerande som har avlagt grundläggande utbildning eller en motsvarande utbildning på något annat språk än svenska, finska eller samiska.

Utbildningens målgrupp är personer som har ett avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen eller motsvarande kunskaper och färdigheter. En utbildningsanordnare kan av grundad anledning även anta en studerande som inte har ett avgångsbetyg, om utbildningsanordnaren anser att sökanden annars har tillräckliga förutsättningar att klara studierna (8 §).

Till utbildning som handleder för examensutbildning kan antas sökande som inte har avlagt en examen eller genomfört handledande eller förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen. En sökande som har avlagt en examen på andra stadiet eller en tidigare handledande eller förberedande examen kan dock antas till utbildningen, om det av särskilda skäl är motiverat

för att personen ska förvärva färdigheter för fortsatta studier. Likaså kan en läropliktig som redan har avlagt en handledande eller förberedande utbildning antas till utbildning som handleder för examensutbildning, om hen inte har en lämplig studieplats inom en utbildning som leder till examen (8 §).

De studerande ska ha sådana kunskaper i undervisningsspråket att de har nytta av studierna i den handledande utbildningen och att de har möjlighet att under den handledande utbildningens gång uppnå sådana färdigheter som behövs för studier på andra stadiet. Utbildningsanordnaren bedömer om och när det är ändamålsenligt för den studerande att avlägga utbildningen.

Studierna för studerande som har behov av stöd kan vid behov omfatta yrkesövergripande samarbete som främjar en helhetsrehabilitering av den studerande. Tyngdpunkten ska ligga på pedagogisk rehabilitering som stöder lärandet, det vill säga åtgärder som stärker den studerandes välbefinnande och individuella förutsättningar till lärande och möjligheter att delta. Den pedagogiska rehabiliteringen ska utgå från den studerandes förutsättningar att lära sig samt hans behov och förväntningar, funktionsförmåga och resurser.

Sådan utbildning som handleder för examensutbildning som ordnas med krävande särskilt stöd kan ordnas av yrkesläroanstalter som har rätt att ordna krävande särskilt stöd.

1.3 Utbildningens värdegrund

Värdegrunden för utbildning som handleder för examensutbildning ska bygga på demokrati, likabehandling, jämlikhet och en hållbar livsstil. Undervisningen ska grunda sig på respekt för livet och de mänskliga rättigheterna. I undervisningen ska man utgå från att den studerande är en unik individ som har rätt till undervisning av hög kvalitet och respektfull kommunikation. Den studerandes individuella studieväg ska utgå från den studerande och grunda sig på hans styrkor och personliga mål.

I utbildning som handleder för examensutbildning ska den studerande växa till att ta ansvar för sina studier, sina beslut och sitt eget liv samt bli förtrogen med demokratisk verksamhet och delaktighet. Delaktighet, engagemang och samhörighet samt stärkande av de emotionella och sociala färdigheterna ska betonas i all verksamhet. Varje studerande ska bidra med sin egen insats till respektive studiegrupp och de studerande ska uppmuntras till att lära sig tillsammans och av varandra. På det här sättet strävar man efter att främja den studerandes välbefinnande och delaktighet.

I utbildningen ska man sträva efter att skapa lärmiljöer där studerande med olika bakgrund har möjlighet att känna igen och reflektera över gemensamma värderingar och principer för ett gott liv samt lära sig samarbeta. I utbildningen ska den studerande även uppmuntras att reflektera över sina egna värderingar och skillnaderna i olika verksamhetsmiljöer och -kulturer.

1.4 Uppbyggnaden av utbildningen

Utbildningen ska omfatta högst 38 veckor. Den studerande kan också avlägga en mindre helhet i enlighet med sina egna mål och behov av kunnande.

Den studerandes studier byggs upp av utbildningsdelen Studiefärdigheter och karriärplaneringsfärdigheter, som är gemensam för alla som deltar i utbildning som handleder för examensutbildning, samt av minst två valbara utbildningsdelar. Den studerandes individuella studieväg ska byggas upp utgående från den studerandes mål och behov av kunnande.

Utbildningsdel som är gemensam för alla:

- Studiefärdigheter och karriärplaneringsfärdigheter (2–10 veckor)

Valbara utbildningsdelar, av vilka den studerande ska avlägga minst två:

- Stärkande av grundläggande färdigheter (1–30 veckor)
- Studier inom yrkesutbildning och studier som förbereder för dem (1–30 veckor)
- Studier inom gymnasieutbildning och studier som förbereder för dem (1–30 veckor)
- Vardagskompetens och delaktighet i samhället (1–20 veckor)
- Arbetslivsfärdigheter och lärande i arbetslivet (1–20 veckor)
- Valbara studier (1–10 veckor)

Omfattningen på utbildningsdelarna varierar i antal veckor, inom vilka utbildning kan avläggas utgående från den studerandes behov. Målen för utbildningsdelarna har till sin omfattning definierats utgående från den största möjliga omfattningen som respektive del kan ha.

Utbildningsanordnaren kan göra upp mindre helheter utifrån målen för respektive utbildningsdel.

2 Mångsidig kompetens i utbildning som handleder för examensutbildning

Utbildningen som handleder för examensutbildning stöder helhetsmässigt den studerandes färdigheter och kunnande. Med mångsidig kompetens avses den helhet som olika färdigheter, kunskaper, värderingar och attityder bildar och som kopplas till innehållen i de olika delarna av utbildningen. Målen för den mångsidiga kompetensen genomsyrar hela den handledande utbildningen oberoende av vilka utbildningsdelar den studerande väljer. Färdigheterna i mångsidig kompetens ska inte bedömas separat från delarna som ingår i den handledande utbildningen, utan som en del av innehållet i de olika delarna. Den mångsidiga kompetensens syfte är att stödja målen för respektive utbildningsdel.

Fokus för den mångsidiga kompetensen i utbildningen som handleder för examensutbildning ligger på de färdigheter som den studerande behöver för att övergå till studier på andra stadiet. Den studerande ska ha tillräckliga grundläggande färdigheter, tillräckliga kunskaper i undervisningsspråket och digitala färdigheter samt mångsidiga studiefärdigheter. Den studerande ska även ha tillräckligt kunnande om välbefinnande för att hen ska orka studera och lära sig. Den mångsidiga kompetensen anknyter också till den studerandes förståelse av kulturell mångfald och hållbar utveckling samt samarbete.

Den mångsidiga kompetensen inom utbildning som handleder för examensutbildning består av följande delområden:

Förmåga att lära sig lära: Den studerande kan söka, bedöma och tillämpa information och kan målinriktat planera sina studier. Den studerande kan använda ändamålsenliga och mångsidiga metoder och strategier för att lära sig och förstår kamratgruppens betydelse som stöd för lärandet och studierna. Den studerande utvecklar målinriktat sina kunskaper i undervisningsspråket så att hen kan använda språket i tal och skrift i olika lärmiljöer.

Multilitteracitet: Den studerande ges möjligheter och redskap att utveckla sin multilitteracitet. Den studerande utvecklar sin förmåga att tolka och producera information och övar på att hantera olika typer av texter. Med texter avses här på en övergripande nivå både talade och skrivna texter som innehåller olika språkvarianter från vardagsspråk till studiespråk och vidare till det begreppsliga språket inom olika ämnesområden. Den studerande utvecklar förutom sina läs- och skrivfärdigheter även sin förmåga att läsa bilder, sin mediäläskunnighet och sin numeriska läskunnighet i enlighet med sin studieplan.

Digital kompetens: Den studerande kan använda digitala tjänster på ett naturligt sätt som en del av lärandet och då hen löser problem. Den studerande kan agera på ett ansvarsfullt sätt i sociala medier och använder digitala tjänster då hen sköter ärenden hos myndigheter och andra serviceproducenter som förutsätter att man sköter sina ärenden elektroniskt.

Kommunikativ kompetens: Den studerande kan agera på ett för situationen lämpligt sätt i olika kommunikationssituationer och uttrycker olika synpunkter tydligt och konstruktivt. Hen lär sig att lyssna till och respektera andras åsikter och att lyfta fram sina egna perspektiv som individ och som medlem i en grupp. Den studerande kan i kommunikationen använda olika språk på ett korrekt och ändamålsenligt sätt. Den studerande kan kommunicera korrekt även på olika plattformar i sociala medier.

Kompetens som berör välbefinnande: Den studerande förstår betydelsen av hälsa och hälsosamma levnadsvanor. Hen värnar om sin fysiska, psykiska och sociala funktionsförmåga och sitt välbefinnande. Den studerande kan tillämpa förfaringssätt som stödjer hens välbefinnande och hen känner till gemenskaper som stöder dessa. Den studerande kan planera sin egen tidsanvändning så att det blir en ändamålsenlig variation mellan studier och fritid. Den studerande kan söka information, hjälp och stöd för att upprätthålla sitt välbefinnande och kan vid behov söka sig till hälsovårdstjänster och tjänster som stöder välbefinnandet.

Miljökompetens: Den studerande kan agera enligt principen om hållbar utveckling och förstå vilken betydelse hållbar utveckling har för samhället och jordklotet. Den studerande förstår de centrala miljöförändringarna och vilken betydelse den mänskliga aktiviteten har för dem. Hen känner till målen för hållbar utveckling och förstår hur olika fenomen påverkar varandra, även ur ett socialt och ekonomiskt perspektiv. Den studerande kan fungera på ett sätt som stöder en hållbar livsstil och tar ansvar för miljön.

Samhällskompetens: Den studerande förstår verksamhetsprinciperna och strukturerna för ett samhälle som bygger på demokrati, rättvisa samt jämlikhet och likabehandling. Hen kan påverka frågor som berör den egna gruppen och läroanstalten och förstår hur man kan ta ställning till samhällseliga frågor. Den studerande tillägnar sig färdigheter för ett aktivt medborgarskap och engagemang. Den studerande förstår arbetets betydelse för individens liv och för samhället.

Kulturell kompetens: Den studerande fördjupar sina kunskaper om och sin förståelse av sin egen identitet och studerandegemenskapens och samhällets mångfald, där olika identiteter, språk, religioner och åskådningar lever sida vid sida och i samverkan med varandra. Den studerande får erfarenheter av internationalisering i sin studiemiljö samt genom olika besök, samarbete i nätverk eller genom annat samarbete.

3 Ordnande av utbildning

Utbildningsanordnaren ansvarar i enlighet med lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (13 §) för att den studerande har möjlighet till individuella val. Enligt lagen (7 §) ska utbildningsanordnaren vid genomförandet av utbildningen samarbeta med andra utbildningsanordnare, med aktörer inom ungdomsarbete och med arbets- och näringslivet. Utbildningsanordnaren kompletterar utbildningen som ordnas genom att skaffa behövliga utbildningsdelar av sådana aktörer som ordnar dem.

Den studerande har i enlighet med lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (19 §) rätt att få handledning och undervisning i olika lärmiljöer till en omfattning av 22 timmar (1 timme är 60 minuter) per vecka.

Utbildningen ska ordnas så att den studerande kan söka till examensinriktad utbildning under den handledande utbildningen, om hen har uppnått tillräckliga färdigheter för att övergå till examensinriktad utbildning (13 §).

3.1 Handledning av en studerande

En studerande har rätt att få personlig och annan behövlig studiehandledning som anknyter till genomförandet av utbildning och ansökan till fortsatta studier (19 §). Individuell handledning och grupphandledning är en central del av den handledande utbildningen. Den utbildningsanordnare hos vilken den studerande är inskriven ansvarar för att ordna studiehandledningen.

Den studerande har utöver studiehandledning även rätt att få handledning av alla som hör till undervisnings- och handledningspersonalen. Då en studerande deltar i en utbildning som ordnas av en annan utbildningsanordnare, ska hen få handledning som gäller studierna av utbildningsanordnaren i fråga.

Handledningen stöder den studerande i att

- kartlägga sina intresseområden och identifiera sina styrkor
- bedöma kunnande som hen tidigare förvärvat
- planera innehållet i sina studier
- följa upp hur hen framskrider i sina studier
- utvärdera sitt eget lärande
- göra ändamålsenliga val som berör hens framtid
- söka information om utbildning på andra stadiet och om olika karriärval samt
- söka till fortsatta studier.

Med handledningen ska man stödja den studerande i alla skeden av studierna. Handledningen stöder den studerandes lärande och välbefinnande, ger redskap för att utveckla självkännetdomen

och självstyrningen samt uppmuntrar till ett aktivt medborgarskap.Handledningen ska differentieras så att man för varje studerande tar hänsyn till den studerandes individuella förutsättningar, behov, mål, fritidsintressen, intresseområden, kompetensområden samt faktorer som inverkar på livssituationen.

De studerandes samhörighet, delaktighet, engagemang och deras tillit till sitt eget kunnande ska utvecklas och upprätthållas under hela utbildningen som handleder för examensutbildning. Med hjälp av handledningen ska man främja jämlikheten och likabehandlingen i utbildningen samt stödja delaktigheten.

Handledningen kan ordnas som undervisning i form av en studieperiod, som personlig handledning och som handledning i mindre grupper samt som en kombination av dessa. Handledningen genomförs i yrkesövergripande samarbete, eftersom handledning ska ges av både studiehandledaren och av den övriga personalen vid läroanstalten. I samband med eventuellt lärande i arbetslivet ska även medlemmarna i arbetsgemenskapen delta i handledningen på arbetsplatsen. Den studerande ska informeras om vilken roll olika aktörer har i den helhet som handledningen utgör samt i vilka frågor och på vilka sätt den studerande kan få stöd av dem.

Planer som gjorts upp i samband med handledningen ska dokumenteras i den studerandes personliga studieplan.

Utbildningsanordnaren har handlednings- och tillsynsansvar när det gäller läropliktiga studerande som avslutar den handledande utbildningen. Utbildningsanordnaren ska i enlighet med läropliktslagen (10 §) se till att en läropliktig studerande söker till en utbildning som leder till examen innan hen avslutar den handledande utbildningen. Utbildningsanordnaren ska följa upp att den studerande söker till sådan utbildning som förutsätts enligt läropliktslagen samt att hen får en studieplats och påbörjar sina studier.

Handlednings- och tillsynsansvaret gäller också i sådana situationer där den läropliktiga ämnar avbryta den handledande utbildningen. Utbildningsanordnaren har i uppgift att se till att den läropliktiga får tillräckligt med studiehandledning för att kunna uppfylla sin skyldighet att söka till fortsatta studier, så att fullgörandet av läroplikten kan fortsätta utan avbrott. Den studerande ska vid behov hänvisas till andra tjänster. Utbildningsanordnaren har skyldighet att meddela den läropliktigas boendekommun om fullgörandet av läroplikten avbryts.

3.2 Personlig studieplan

En av utbildningsanordnaren utsedd studiehandledare eller lärare ska tillsammans med den studerande utarbeta en personlig studieplan för den studerande. Planen uppdateras under studiernas gång. Vårdnadshavaren eller en annan laglig företrädare för en minderårig studerande ska ha möjlighet att delta då planen utarbetas och uppdateras. När den personliga studieplanen utarbetas ska man vid behov samarbeta yrkesövergripande med den studerandes övriga nätverk.

Då utbildningsanordnaren är en anordnare av yrkesutbildning, ska den personliga studieplanen utarbetas i enlighet med den personliga utvecklingsplanen för kunnande (PUK) inom yrkesutbildningen. Om utbildningen ordnas av en anordnare av gymnasieutbildning och grundläggande utbildning, ska den personliga studieplanen göras upp i enlighet med lagen om utbildning som handleder för examensutbildning.

I den personliga studieplanen antecknas i enlighet med lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (14 §):

- den individuella uppbyggnaden av studierna och framstegen i studierna,
- en plan för fortsatta studier,
- uppgifter om undervisningen, handledningen och stödet för den studerande, samt
- innehållet i det särskilda stödet och handledningen som erbjuds den studerande.

Den studerande kan i sin studieplan betona antingen gymnasieutbildning eller yrkesutbildning genom att välja studier från utbildningsformen i fråga. Under utbildningen har den studerande även möjlighet att stärka de färdigheter som hen utvecklat i den grundläggande utbildningen. Den centrala principen är ändå att den studerande ska rikta in sig på andra stadiet och att hen utifrån sina färdigheter och med hjälp av handledning och stöd avlägger studier på andra stadiet.

Den personliga studieplanen styr uppbyggnaden av studierna och den studerandes framsteg samt bidrar till att studierna blir mer systematiska. När studieplanen utarbetas ska man utgå från den studerandes styrkor, behov och mål samt från det kunnande hen har då utbildningen som handleder för examensutbildning inleds. Den studerandes livssituation och tidigare erfarenheter av lärande ska tas i beaktande då planen görs upp. Man ska fästa särskild uppmärksamhet vid att utreda den studerandes utgångsläge. Tidigare förvärvat kunnande, den studerandes kunskaper i undervisningsspråket samt hens studiefärdigheter och eventuella behov av stöd ska kartläggas så noggrant som möjligt och tas i beaktande då studierna planeras.

I lagstiftningen för den handledande utbildningen finns inga bestämmelser som gäller identifiering och erkännande av tidigare förvärvat kunnande (29 §). Den studerandes studieplan ska byggas upp utgående från den studerandes tidigare förvärvade kunnande och hens mål, och den studerande avlägger endast de utbildningsdelar som är nödvändiga för att hen ska uppnå sina personliga mål.

3.3 Särskilt stöd

En studerande har i enlighet med lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (21 §) rätt till särskilt stöd om hen på grund av inlärningssvårigheter, en funktionsnedsättning, sjukdom eller av någon annan orsak behöver långvarigt eller regelbundet särskilt stöd i sitt lärande och sina studier för att uppnå målen som ställts upp i grunderna för utbildningen. Med särskilt stöd avses systematiskt pedagogiskt stöd som grundar sig på den studerandes mål och färdigheter, samt

särskilda arrangemang för undervisningen och studierna. Målet för det särskilda stödet är att den studerande ska uppnå det kunnande som definierats i grunderna för utbildningen.

Utbildningsanordnaren ska bedöma en studerandes behov av särskilt stöd när den studerande inleder sina studier och under studiernas gång om behov av stöd uppstår. Om det för en studerande som övergår från grundläggande utbildning har fattats ett beslut om särskilt stöd i den grundläggande utbildningen enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning, ska utbildningsanordnaren utreda och bedöma den studerandes behov av särskilt stöd utifrån det beslut om särskilt stöd som fattats under den grundläggande utbildningen (22 §).

När det gäller läropliktiga studerande har utbildningsanordnaren i enlighet med läropliktslagen (23 §) trots sekretessbestämmelserna rätt att utan dröjsmål lämna den nya utbildningsanordnaren de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den läropliktigas utbildning. I fråga om andra än läropliktiga studerande fås eventuella uppgifter om behovet av särskilt stöd direkt av den studerande.

Beslut om särskilt stöd för en studerande fattas av utbildningsanordnaren. Den studerande och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för en minderårig studerande ska höras innan beslut fattas (22 §).

Utbildningsanordnaren ska i den studerandes personliga studieplan (inom yrkesutbildning i den personliga utvecklingsplanen för kunnande) föra in uppgifter om innehållet i det särskilda stöd som erbjuds den studerande.

I utbildningen som handleder för examensutbildning kan den studerande avlägga studier inom gymnasieutbildning eller yrkesutbildning. När en studerande avlägger studier som hör till gymnasiets lärokurs har hen rätt till sådant stöd för lärandet som föreskrivs i gymnasielagen (714/2018, 28 §). När en studerande avlägger examensdelar från en yrkesinriktad grundexamen kan studierna vid behov anpassas efter lagstiftningen för yrkesutbildningen. På en studerandes rätt till krävande särskilt stöd tillämpas bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning. Utbildning som ordnas med krävande särskilt stöd ges vid yrkesläroanstalter som har tillstånd att ordna utbildning med krävande särskilt stöd. (21 §)

3.4 Studerandevård

Studerande som deltar i utbildning som handleder för examensutbildning är berättigade till studerandevård. Vid ordnandet och genomförandet av studerandevården gäller samma principer som inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen eller yrkesutbildningen (lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 1 §).

Utbildningsanordnaren ska i enlighet med lagen om elev- och studerandevård ha en för läroanstalten specifik studerandevårdsplan. I utbildningen som handleder för examensutbildning ska man iaktta utbildningsanordnarens studerandevårdsplan.

Studerandevården ska genomföras som både gemensam och individuell studerandevård. Den gemensamma studerandevården ska vara en del av läroanstaltens verksamhetskultur och vara det primära sättet att genomföra studerandevård. Den gemensamma studerandevården ska vara förebyggande och dess syfte är att främja de studerandes lärande och välbefinnande samt stärka deras samverkan och delaktighet. Syftet med den gemensamma studerandevården är också att främja en sund, trygg och tillgänglig studiemiljö.

Den individuella studerandevården ska genomföras i enlighet med den gällande lagstiftningen som berör elev- och studerandevård samt i enlighet med utbildningsanordnarens studerandevårdsplan.

3.5 Utbildningsanordnarens plan för genomförandet av utbildningen

Utbildningsanordnaren ska i enlighet med lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (12 §) utarbeta en plan för genomförandet av utbildningen. I planen ska man beskriva följande:

- genomförandet av undervisningen
- ordnandet av handledning
- ordnandet av särskilt stöd
- utbildningsdelarna som erbjuds de studerande samt noggrannare mål för och innehåll i undervisningen
- hur andra utbildningsdelar skaffas (samarbetspartner, genomförande och tidsplan) och
- hur den studerande kan höja vitsord från den grundläggande utbildningen samt avlägga studier inom gymnasieutbildning och yrkesinriktade examensdelar samt gemensamma examensdelar inom yrkesutbildning.

Utbildningsanordnaren ska i de olika utbildningsdelarna beskriva delområdena som ingår i den mångsidiga kompetensen, utgående från den mångsidiga kompetens som definierats i grunderna för utbildning som handleder för examensutbildning.

4 Respons på utvecklingen av kunnandet och bedömning av kunnandet

4.1 Respons på utvecklingen av kunnandet

Den studerande har rätt att få respons på hur hens kunnande har utvecklats under utbildningen. Genom respons ska den studerande handledas och uppmuntras att uppnå målen enligt den personliga utvecklingsplanen. Med hjälp av responsen utvecklas också den studerandes förutsättningar för självvärdering. (15 §)

Den studerande ska handledas att utvärdera sig själv realistiskt och att utveckla sina studiefärdigheter. Responsen som ges av en lärare och av övrig handlednings- och undervisningspersonal ska vara uppmuntrande och realistisk och den ska stödja den studerandes styrkor och utveckling.

Respons ges av lärarna som ansvarar för undervisningen samt av andra företrädare för utbildningsanordnaren som deltar i undervisningen, handledningen och stödet för den studerande.

4.2 Bedömning av den studerandes kunnande

Bedömningen av utbildningsdelarna ger information om den studerandes kunnande och stöder den studerande i att uppnå målen enligt grunderna för utbildningen. Med bedömningen av kunnandet avses att man ska bedöma om den studerande har uppnått målen för utbildningsdelarna som fastställts i grunderna för utbildningen. Läraren som ansvarar för undervisningen i utbildningsdelen genomför och beslutar om bedömningen.

Utbildningsdelarna bedöms med skalan godkänd/underkänd. En utbildningsdel anses vara godkänd då den studerande har uppnått målen som fastställts för utbildningsdelen och i den personliga studieplanen. Utbildningsanordnaren kan i den egna planen för genomförandet av utbildningen definiera mål som är noggrannare än de allmänna målen som fastställts i grunderna för utbildningen.

Bedömningen av utbildningsdelarna ska grunda sig på mångsidiga bedömningsmetoder. De studerande ska kunna visa sitt kunnande på mångsidiga, för dem lämpliga sätt. Den studerandes eventuella inlärningsvårigheter och hens kunskaper i undervisningsspråket ska tas i beaktande i bedömningen.

Vitsord från den grundläggande utbildningen som höjs under den handledande utbildningen samt studier inom gymnasieutbildning och yrkesutbildning ska bedömas i enlighet med lagstiftningen och läroplansgrunderna eller examensgrunderna som gäller för respektive utbildningsform. I sådana fall ska bedömningen genomföras och betyget över prestationen utfärdas av den utbildningsanordnare som har tillstånd att ordna utbildningen i fråga.

4.3 Betyg och intyg

Utbildningsanordnaren ska i enlighet med lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (16 §) ge den studerande ett betyg över avlagda utbildningsdelar när den studerande slutför utbildningen som handleder för examensutbildning. På begäran av den studerande ska utbildningsanordnaren även annars utfärda ett betyg över avlagda utbildningsdelar.

Med slutförande av utbildningen avses en situation då den studerande med godkänt resultat har avlagt hela den handledande utbildningen (38 veckor) eller de utbildningsdelar som ställts upp som mål i den personliga studieplanen.

Om en studerande avgår eller avbryter sina studier utan att avlägga en enda utbildningsdel enligt sin egen personliga studieplan, ska utbildningsanordnaren utfärda ett intyg över avlagda studier.

I betyget över avlagda utbildningsdelar antecknas följande uppgifter:

- den studerandes namn, studerandenummer och personbeteckning
- utbildningens namn
- den avlagda utbildningens omfattning i veckor
- utbildningsdelar som den studerande avlagt indelade enligt grunderna för utbildningen, omfattning i veckor och vitsord (godkänd/underkänd)
- datum och underskrift

Av betyget över avlagda utbildningsdelar ska även framgå:

- kontaktuppgifterna till utbildningsanordnaren som utfärdar betyget och till läroanstalten
- datumet och diarienumret på det av undervisnings- och kulturministeriet beviljade tillståndet att ordna examina och utbildning
- den lagstiftning som utbildningen grundar sig på
- en anteckning om att utbildningen har genomförts i enlighet med grunderna för utbildningen som fastställts av Utbildningsstyrelsen (datum och diarienummer på föreskriften till grunderna)
- en anteckning om att utbildningen som handleder för examensutbildning motsvarar nivå tre enligt statsrådets förordning om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser (120/2017)
- bedömningsskalan eller bedömningsskalorna
- övriga nödvändiga tilläggsuppgifter

I intyget över avlagda studier antecknas följande uppgifter:

- den studerandes namn, studerandenummer och personbeteckning
- utbildningens namn

- utbildningens omfattning i veckor
- datum och underskrift

Av intyget över avlagda studier ska även framgå:

- kontaktuppgifterna till utbildningsanordnaren som utfärdar betyget och till läroanstalten
- datumet och diarienumret på det av undervisnings- och kulturministeriet beviljade tillståndet att ordna examina och utbildning
- den lagstiftning som utbildningen grundar sig på
- en anteckning om att utbildningen har genomförts i enlighet med grunderna för utbildningen som fastställts av Utbildningsstyrelsen (datum och diarienummer på föreskriften till grunderna)
- en anteckning om att utbildningen som handleder för examensutbildning motsvarar nivå tre enligt statsrådets förordning om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser (120/2017)
- bedömningsskalan eller bedömningsskalorna
- övriga nödvändiga tilläggsuppgifter

Som bilaga till betyget kan den studerande ges ett utdrag över studieprestationer där innehållet i utbildningen som den studerande avlagt beskrivs närmare.

För betyg som under utbildningens gång utfärdas över studier inom grundläggande utbildning, gymnasieutbildning eller yrkesutbildning ska man tillämpa det som föreskrivs i lagstiftningen för respektive utbildningsform. Den studerande ska få ett separat betyg över dessa studier. Betyget utfärdas av den utbildningsanordnare som har tillstånd att ordna utbildningen i fråga. I fråga om sådana betyg eller prestationsutdrag ska man iaktta de författningar som gäller för utbildningsformen i fråga.

5 Övriga bestämmelser som berör utbildningen

5.1 Den studerandes skyldigheter

En studerande är enligt lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (20 §) skyldig att i enlighet med den personliga studieplanen delta i undervisningen om det inte finns en grundad anledning för frånvaro. Utbildningsanordnaren beslutar om förfaranden som gäller en studerandes frånvaro. Den studerande ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. Bestämmelser om den studerandes skyldighet att ersätta orsakad skada finns i skadeståndslagen (412/1974). Utbildningsanordnaren ska underrätta vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för en minderårig studerande om skada som den studerande orsakat.

Utbildningsanordnaren beslutar till exempel om hur frånvaro ska meddelas och om godkännande av frånvaro. I den handledande utbildningen ska man iaktta läroanstaltens anvisningar som gäller

frånvaro samt uppföljandet av och ingripandet i frånvaro. I frågor som berör disciplinära åtgärder ska man följa läroanstaltens plan för disciplinära åtgärder.

I enlighet med lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (18 §) anses en studerande ha avgått, om det är uppenbart att hen inte har för avsikt att delta i undervisning i enlighet med den personliga studieplanen och hen inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro. En läropliktig anses ha avgått senast en månad efter att hen senast har deltagit i undervisning. I 13 § i läropliktslagen föreskrivs om förfaranden som gäller när en läropliktig anses ha avgått.

5.2 Tillämpning av lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning

Vid ordnandet av handledande utbildning tillämpas i enlighet med lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (26 §) vad som föreskrivs i lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen eller lagen om yrkesutbildning för den berörda anordnarens del när det gäller följande:

- undervisningens offentlighet,
- försök,
- utvecklings-, handlednings- och stöduppgifter för specialundervisning eller särskilt stöd,
- elev- och studerandevård,
- personal,
- samarbete med de studerandes vårdnadshavare,
- elev- och studerandekår,
- utvärdering av utbildningen, samt
- sekretess och behandling av personuppgifter, om inte något annat föreskrivs i lag.

Dessutom tillämpas vad som föreskrivs om disciplin och därtill hörande förfaranden i lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning. I utbildning som handleder för examensutbildning tillämpas ändå inte kvarsittning, som föreskrivs i 36 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998).

Om en studerande avlägger en del av en yrkesinriktad examen, tillämpas vad som i 40 § i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om hinder för antagning av studerande samt vad som i 9 kap. i samma lag föreskrivs om indragning av studierätten och narkotikatest (lagstiftning gällande olämplighet vid studier).

6 Utbildningsdelar

Målen för utbildningsdelarna har till sin omfattning definierats utgående från den största omfattningen i veckor som respektive del kan ha. Utbildningsanordnaren kan göra upp mindre helheter av utbildningsdelarna, utgående från den studerandes färdigheter och mål.

I den studerandes personliga studieplan ska man anteckna vilka utbildningsdelar den studerande deltar i samt deras omfattning och mål. För den studerande ska väljas sådana utbildningsdelar som är lämpliga med beaktande av hens färdigheter och mål. Studieplanen ska uppdateras under utbildningens gång.

6.1 Studiefärdigheter och karriärplaneringsfärdigheter (2–10 veckor)

I utbildningen som handleder för examensutbildning ska den studerande utveckla sina studiefärdigheter och sina karriärplaneringsfärdigheter, såsom förmågan att arbeta och studera självständigt, förmågan att planera sina egna studier och sin tidsanvändning samt förmågan att göra val som berör studierna. Utvecklingen av studiefärdigheterna och karriärplaneringsfärdigheterna är starkt kopplade till den studerandes kunskaper i undervisningsspråket och särskilt till förmågan att hantera och producera text som berör karriärplanering.

Mål

Den studerande

- ställer upp och utvärderar mål och önskemål som berör hens eget liv
- kan beskriva sig själv som studerande och hur hen lär sig
- bekantar sig med olika sätt att lära sig och förvärva kunnande
- använder lämpliga studiemetoder
- kan målinriktat planera sina egna studier
- kan söka information om fortsatta studier och alternativ för arbetslivet som intresserar hen
- bekantar sig med olika karriärmöjligheter även ur ett framtidsperspektiv
- kan göra upp en realistisk plan för fortsatta studier och söker sig till utbildning i enlighet med den
- förbereder sig för studier inom gymnasieutbildning eller yrkesutbildning
- förstår och kan använda ett språk som är karakteristiskt för studie- och karriärplanering.

Mångsidig kompetens

Utbildningsanordnaren ska i sin plan för genomförandet av utbildningen beskriva delområdena som ingår i den mångsidiga kompetensen. De ska basera sig på den mångsidiga kompetens som definieras i grunderna för utbildningen som handleder för examensutbildning.

Centralt innehåll

- Studiefärdigheter
- Den studerande bekantar sig med fortsatta studier och det finländska utbildningssystemet
- Den studerande bekantar sig med hur man genomför yrkesutbildning eller gymnasieutbildning och/eller med rutinerna inom utbildningarna
- Den studerande bekantar sig med utbildningar inom olika branscher samt deltar i utbildningsbesök och utbildningsprövning

Bedömning

Utbildningsdelen anses vara godkänd då den studerande har uppnått målen som fastställts i den personliga studieplanen. Kunnandet bedöms med skalan godkänd/underkänd. Bedömningen kan vid behov kompletteras med en beskrivande, verbal bedömning som ges som bilaga till betyget.

6.2 Stärkande av grundläggande färdigheter (1–30 veckor)

Målet för utbildningsdelen är att stärka den studerandes kunnande som anknyter till läskunnighet, numeriska färdigheter och digitala färdigheter. Utbildningsdelen ger också möjlighet att höja vitsord från den grundläggande utbildningens lärokurs. Centralt i studierna är att stärka textkompetensen inom olika ämnesområden samt studiefärdigheterna.

Mål

Den studerande

- uppnår sådana grundläggande färdigheter (läskunnighet, numeriska färdigheter och digitala färdigheter) som hen behöver för studier på andra stadiet
- uppnår sådana kunskaper i undervisningsspråket som gör det möjligt att delta i utbildning på andra stadiet
- har kunskaper i språket som är specifikt inom olika branscher och kan tillämpa studiemetoder som lämpar sig för ämnet som hen studerar
- höjer vid behov vitsord från den grundläggande utbildningen.

Mångsidig kompetens

Utbildningsanordnaren ska i sin plan för genomförandet av utbildningen beskriva delområdena som ingår i den mångsidiga kompetensen. De ska basera sig på den mångsidiga kompetens som definieras i grunderna för utbildningen som handleder för examensutbildning.

Centralt innehåll

Den studerande stärker sina färdigheter att söka till utbildning på andra stadiet och att avlägga utbildningen i enlighet med sina mål. I grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen eller i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för vuxna beskrivs för respektive läroämne de innehåll och mål som den studerande behöver för att kunna avlägga studier på andra stadiet.

Undervisningen ska utgå från målen och innehållen som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.

Den studerandes kunskaper i undervisningsspråket, textkompetens i ämnesområdet som undervisas, inlärningsfärdigheter samt digitala färdigheter ska stödjas i all undervisning. När den studerande höjer slutvitsord från den grundläggande utbildningen ska undervisningens innehåll och mål samt bedömningen genomföras i enlighet med grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och lagstiftningen för den grundläggande utbildningen.

Bedömning

Utbildningsdelen anses vara godkänd då den studerande har uppnått målen som fastställts i den personliga studieplanen. Kunnandet bedöms med skalan godkänd/underkänd. Bedömningen kan vid behov kompletteras med en beskrivande, verbal bedömning som ges som bilaga till betyget.

Om en studerande höjer vitsord från den grundläggande utbildningen ska de bedömas i enlighet med lagstiftningen för den grundläggande utbildningen och de bedömningskriterier för slutbedömningen som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (i en särskild examen som avses i 38 § i lagen om grundläggande utbildning 628/1998). Bedömningen genomförs av en utbildningsanordnare som har tillstånd att ordna grundläggande utbildning.

6.3 Studier inom gymnasieutbildning och studier som förbereder för dem (1–30 veckor)

Utbildningsdelen ska innehålla utbildning som förbereder för gymnasieutbildning samt gymnasiestudier enligt den studerandes färdigheter. Utöver studier som förbereder för gymnasiestudier ska den studerande få stöd i de gymnasiestudier som hen avlägger under utbildningen.

Den studerande ska stärka sina kunskaper i undervisningsspråket, sina studiefärdigheter samt sin förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik som en del av studierna. Den studerande övar på multilitteracitet som behövs i gymnasiet genom att läsa och tolka samt

producera olika typer av texter. Målet är att den studerande uppnår tillräckliga kunskaper och färdigheter för gymnasiestudier. Målet är i synnerhet att hen stärker sina kunskaper i språket inom de olika ämnesområdena samt sin textkompetens inom olika läroämnen.

Den studerande bekantar sig med gymnasieutbildningen och de krav som ställs. Den studerande kan välja att som en del av den handledande utbildningen och utifrån sina egna mål, färdigheter och intressen avlägga en eller flera moduler i gymnasiet. Under den handledande utbildningen kan den studerande använda mer tid för att avlägga modulerna än vad som är möjligt i den egentliga gymnasieutbildningen.

Mål

Den studerande

- uppnår tillräckliga kunskaper i gymnasiets undervisningsspråk och tillräcklig textkompetens inom olika ämnesområden (ordförråd, förmåga att förstå, tolka och producera text)
- kan använda studiemetoder som är lämpliga för läroämnet hen studerar och kan använda informations- och kommunikationsteknik som stöd i studierna
- bekantar sig med gymnasieutbildningen, verksamheten och bedömningsmetoderna
- kan bedöma hur lämpliga gymnasiestudier är för hen själv
- avlägger gymnasiestudier som motsvarar hens egna intressen och mål.

Mångsidig kompetens

Utbildningsanordnaren ska i sin plan för genomförandet av utbildningen beskriva delområdena som ingår i den mångsidiga kompetensen. De ska basera sig på den mångsidiga kompetens som definieras i grunderna för utbildningen som handleder för examensutbildning.

Centralt innehåll

Man ska beakta vilka färdigheter som krävs i gymnasiet genom att fokusera på färdigheter i multilitteracitet och därtill hörande textkompetens inom olika läroämnen. Den studerandes kunskaper i undervisningsspråket ska säkerställas inom alla delområden. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid detta då den studerande studerar enligt lärokursen svenska/finska som andraspråk.

I grunderna för gymnasiets läroplan definieras innehållen i och målen för respektive läroämne. Den studerande kan utifrån sina egna färdigheter och intressen avlägga både obligatoriska och valfria moduler i gymnasiet.

Bedömning

Utbildningsdelen anses vara godkänd då den studerande har uppnått målen som fastställts i den personliga studieplanen. Kunnandet bedöms med skalan godkänd/underkänd. Bedömningen kan vid behov kompletteras med en beskrivande, verbal bedömning som ges som bilaga till betyget.

Om den studerande avlägger studier inom gymnasieutbildning ska de bedömas i enlighet med lagstiftningen för gymnasieutbildning och grunderna för gymnasiets läroplan. Bedömningen genomförs av en utbildningsanordnare som har tillstånd att ordna gymnasieutbildning.

6.4 Studier inom yrkesutbildning och studier som förbereder för dem (1–30 veckor)

Utbildningsdelen ska innehålla examensdelar från yrkesinriktade grundexamina och mindre helheter av examensdelar eller delområden av gemensamma examensdelar, utgående från den studerandes färdigheter. Det är viktigt att den studerande får tillräckligt med stöd för studierna, både i den handledande utbildningen och då hen avlägger yrkesinriktade studier under den handledande utbildningens gång.

Den studerande ska stärka sina kunskaper i undervisningsspråket, sina studiefärdigheter samt sin förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik som en del av studierna. Den studerande övar på multilitteracitet som behövs inom yrkesutbildningen genom att läsa och tolka samt producera olika typer av texter. Målet är att den studerande uppnår tillräckliga kunskaper och färdigheter för yrkesinriktade studier. Målet är i synnerhet att den studerande stärker de språkfärdigheter som behövs inom yrkesutbildningen.

Den studerande bekantar sig med yrkesutbildningen och de krav som ställs. Den studerande kan utifrån sina egna mål, färdigheter och intressen avlägga examensdelar och mindre helheter eller delområden av gemensamma examensdelar. Under den handledande utbildningen kan den studerande använda mer tid för att avlägga de här studierna än vad som är möjligt i den egentliga yrkesutbildningen.

Mål

Den studerande

- uppnår tillräckliga kunskaper i undervisningsspråket inom de yrkesinriktade studierna samt tillräcklig textkompetens inom olika ämnesområden (ordförråd och förmåga att förstå, tolka och producera text)
- kan använda studiemetoder som lämpar sig för utbildning inom en viss bransch och informations- och kommunikationsteknik som stöd i studierna
- bekantar sig med yrkesutbildningen, verksamheten och bedömningsmetoderna

- kan bedöma hur lämplig yrkesutbildningen är som utbildningsform för hen själv
- avlägger sådana studier inom yrkesutbildningen (yrkesinriktade examensdelar eller gemensamma examensdelar) som är lämpliga för hen själv.

I examensgrunderna för yrkesutbildningen beskrivs kraven på yrkesskicklighet och målen för kunnandet. Den studerande kan under den handledande utbildningen avlägga både yrkesinriktade examensdelar eller mindre helheter av examensdelar samt gemensamma examensdelar eller delområden av dem.

Mångsidig kompetens

Utbildningsanordnaren ska i sin plan för genomförandet av utbildningen beskriva delområdena som ingår i den mångsidiga kompetensen. De ska basera sig på den mångsidiga kompetens som definieras i grunderna för utbildningen som handleder för examensutbildning.

Centralt innehåll

Den studerande bekantar sig med yrkesutbildningen och de krav som ställs. Den studerande väljer utifrån sina egna mål, färdigheter och intressen yrkesinriktade studier som hen avlägger som en del av den handledande utbildningen. Den studerande stärker parallellt med de yrkesinriktade studierna sina kunskaper i undervisningsspråket, sina studiefärdigheter samt sin förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik som en del av studierna. För att stärka kunskaperna i undervisningsspråket övar den studerande på multilitteracitet som behövs inom yrkesutbildningen genom att läsa och tolka samt producera olika typer av texter.

I examensgrunderna fastställs kraven på yrkesskicklighet och målen för kunnandet inom de olika examensdelarna. Den studerande kan utifrån sina färdigheter och intressen välja att avlägga yrkesinriktade examensdelar eller mindre helheter av examensdelar samt gemensamma examensdelar eller delområden av dem.

Bedömning

Utbildningsdelen anses vara godkänd då den studerande har uppnått målen som fastställts i den personliga studieplanen. Kunnandet bedöms med skalan godkänd/underkänd. Bedömningen kan vid behov kompletteras med en beskrivande, verbal bedömning som ges som bilaga till betyget.

Om den studerande avlägger yrkesinriktade examensdelar ska de bedömas i enlighet med yrkesutbildningens lagstiftning och examensgrunder. Bedömningen genomförs av en utbildningsanordnare som har tillstånd att ordna yrkesutbildning.

6.5 Arbetslivsfärdigheter och lärande i arbetslivet (1–20 veckor)

Tyngdpunkten för utbildningsdelen ska ligga på färdigheter som är centrala i arbetslivet och på att stödja lärande på arbetsplatsen. Målet är att stärka den studerandes förmåga till självstyrning samt hans färdigheter i kommunikation, interaktion och samarbete. Den studerande bekantar sig med lärande i arbetslivet.

Mål

Den studerande

- kan söka arbetsplatser som lämpar sig för hen
- bedömer hur lämplig hen är för en viss bransch
- känner till de centrala principerna som berör arbetsliv eller företagsamhet
- lär sig hur man fungerar som en medlem i arbetsgemenskapen på arbetsplatsen
- lär sig planera och hantera sin tidsanvändning
- känner till sina egna rättigheter och skyldigheter på arbetsplatsen
- känner till sina möjligheter att utveckla sin internationella kompetens och deltar i mån av möjlighet i internationell verksamhet
- kan använda de vanligaste datorprogrammen och det språk som behövs för att kommunicera på arbetsplatsen.

Mångsidig kompetens

Utbildningsanordnaren ska i sin plan för genomförandet av utbildningen beskriva delområdena som ingår i den mångsidiga kompetensen. De ska basera sig på den mångsidiga kompetens som definieras i grunderna för utbildningen som handleder för examensutbildning.

Centralt innehåll

- Hur man söker arbete; att hitta en lämplig arbetsplats, göra en arbetsansökan, hur man fungerar under en arbetsintervju
- Spelregler i arbetslivet
- Kompetenskort (till exempel hygienpass, arbetssäkerhetskort)
- Grunderna för företagsamhet
- Den studerande bekantar sig med arbetslivet / lärande som sker i arbetslivet

Bedömning

Utbildningsdelen anses vara godkänd då den studerande har uppnått målen som fastställts i den personliga studieplanen. Kunnandet bedöms med skalan godkänd/underkänd. Bedömningen kan vid behov kompletteras med en beskrivande, verbal bedömning som ges som bilaga till betyget.

6.6 Vardagskompetens och delaktighet i samhället (1–20 veckor)

I utbildningsdelen ska tyngdpunkten ligga på att stärka den studerandes färdigheter i vardagen och förmåga att vara delaktig i samhället. Att stärka förmågan att fungera i vardagen och främja delaktigheten i samhället ses som åtgärder som främjar den studerandes hälsa och välbefinnande samt delaktighet.

Mål

Den studerande

- utvärderar och stärker sin funktionsförmåga och sitt välbefinnande
- känner till vad det psykiska välbefinnandet bygger på och på vilka sätt man kan stärka det
- stärker den textkompetens som förutsätts i vardagen och för att vara delaktig i samhället och övar sig på att använda språket som behövs i dessa situationer
- lär känna vilka tjänster som erbjuds i samhället och kan söka de tjänster som hen behöver
- känner till sätt och metoder med vilka man kan påverka i samhället
- inhämtar kunskaper och färdigheter som stöd för sina ekonomiska beslut
- planerar och gör val samt fattar beslut i vardagen och reflekterar över möjligheterna och förutsättningarna för självständigt boende
- känner till hur man agerar på ett tryggt, ansvarsfullt och hållbart sätt i studie- och boendemiljön
- planerar matinköp och tillreder mat i vardagen
- bekantar sig med olika möjligheter till motion och fritidsaktiviteter
- bekantar sig med utbudet av tjänster och evenemang inom konst och kultur.

Mångsidig kompetens

Utbildningsanordnaren ska i sin plan för genomförandet av utbildningen beskriva delområdena som ingår i den mångsidiga kompetensen. De ska basera sig på den mångsidiga kompetens som definieras i grunderna för utbildningen som handleder för examensutbildning.

Centralt innehåll

Den studerande känner igen faktorer som hör samman med det egna välbefinnandet och kan främja sitt eget välbefinnande i vardagen. Den studerande bekantar sig med tjänster i samhället som är lämpliga för hen själv.

Bedömning

Utbildningsdelen anses vara godkänd då den studerande har uppnått målen som fastställts i den personliga studieplanen. Kunskandet bedöms med skalan godkänd/underkänd. Bedömningen kan vid behov kompletteras med en beskrivande, verbal bedömning som ges som bilaga till betyget.

6.7 Valbara utbildningsdelar (1–10 veckor)

Den studerande kan i enlighet med sin personliga studieplan och utifrån sina egna individuella behov, intressen och färdigheter avlägga valbara utbildningsdelar ur utbildningsanordnarens lokala utbud och/eller det övriga regionala eller nationella utbudet. De valbara utbildningsdelarna kan bestå av en eller flera delar. För studerande med ett främmande språk som modersmål kan man ordna undervisning i det egna modersmålet för att främja den studerandes förståelse för betydelsen av funktionell tvåspråkighet och för att hen ska värdesätta sina kunskaper i det egna modersmålet. De valbara studierna kan också innehålla till exempel frivilligarbete inom organisationer och därtill hörande kurser.

Mångsidig kompetens

Utbildningsanordnaren ska i sin plan för genomförandet av utbildningen beskriva delområdena som ingår i den mångsidiga kompetensen. De ska basera sig på den mångsidiga kompetens som definieras i grunderna för utbildningen som handleder för examensutbildning.

Bedömning

Utbildningsdelen anses vara godkänd då den studerande har uppnått målen som fastställts i den personliga studieplanen. Kunnandet bedöms med skalan godkänd/underkänd. Bedömningen kan vid behov kompletteras med en beskrivande, verbal bedömning som ges som bilaga till betyget.